

INOVAȚIA ÎN BIBLIOTECĂ – FACTOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ A DOMENIULUI

Victoria VASILICA,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Autorul se referă la inovația în biblioteci și calitățile bibliotecarilor inovatori. Dorința de creștere și abordare a inovației se proiectează prin servicii și produse noi lansate de către instituții. În acest articol sunt emise ipoteze cu privire la gradul de pregătire a bibliotecarilor de a face față tendințelor inovatoare în bibliotecă pe orice componentă organizațională care face parte din buna guvernare.*

Cuvinte-cheie: *inovație, bibliotecă, bibliotecar inovator, noutate, strategie profesională.*

Abstract: *The author refers to innovation in libraries and the qualities of innovative librarians. Wish to grow professionally and approach innovation is nowadays projected through new services and products launched by institutions. The article reflects assumptions on the level of readiness of librarians to cope with innovation trends in library work, and apply them to any organizational component that makes part of good governance.*

Keywords: *innovation, library, innovative librarian, novelty, professional strategy.*

Inovația este prioritară pentru oricare instituție. Astfel, fiecare generație managerială pornește, periodic, cu entuziasm în căutarea noului. Dorința de creștere și abordare a inovației se proiectează prin servicii și produse noi lansate de către instituții. Oricum ar sta lucrurile, puține companii identifică know-how-ul în spectrul de servicii pe care îl propun. Există însă strategii de inovare care sunt aplicate diferit și diferențiat chiar. În vârful piramidei stau ideile mari, care atrag cele mai multe investiții, pe mijloc sunt ideile promițătoare, iar la bază sunt ideile incrementale. Strategiile la bază cărora stau ideile productive cresc entuzi-

asmul și descătușează echipele de implementare, făcându-le mai receptive la schimbare.

Inovația se referă la noutate, schimbare, modificare sau este despre o schimbare care îmbunătățește calitățile unui produs sau serviciu. Acest cuvânt a fost folosit atât de des în situații nepotrivite, încât și-a pierdut esența. Multă lume consideră că inovația și creativitatea sunt același lucru. Este adevărat că pentru a inova este nevoie de creativitate, inovația însă oferă valoare comercială consumatorului și, desigur, companiei. Sau, cum se mai spune: „Inovația este foaia de calcul a creației”.

Un studiu realizat de *Harvard Business Review* a identificat cinci calități principale ale inovatorilor:

1. Asocierea;
2. Abilitatea de a pune întrebări;
3. Puterea de observație;
4. Experimentarea;
5. Rețeaua socială sau profesională.

Curiozitatea este dacă aceste calități evidențiate de către studiul sus-menționat se pot regăsi în îmbunătățirea anumitor procese și servicii de bibliotecă. Dar să începem a dezagrega calitatea de asociere care constă în abilitatea de a conecta informații, aparent fără legătură, din câmpuri diferite de activitate, dar care să se regăsească în câmpul de activitate al biblioteconomiei. În astfel de circumstanțe au apărut studii în biblioterapie sau bibliosofie, dar și bibliotecari în rol de formatori, care reușesc să facă transfer de cunoștințe către alți bibliotecari sau utilizatori.

O altă calitate a inovatorilor este abilitatea de a pune întrebări. Întrebările puse bine pot conecta biblioteca la necesitățile utilizatorilor vizavi de produsele și serviciile prestate de către bibliotecă și încurajează schimbul de idei pentru a le îmbunătăți. Poate fi exemplificat prin serviciile apărute în urma analizei rezultatelor studiilor de impact realizate de către biblioteci.

Puterea de observație, la fel, se regăsește în șirul de caracteristici ale inovatorilor. Un bibliotecar inovator trebuie să fie atent la

ce se întâmplă cu comunitatea în particular și în lume în general. Progresul ne dictează alegerile în multe domenii: de la comportamente de consum până la interese de lectură. În aceste împrejurări lumea din jurul bibliotecii se schimbă și, pentru a rămâne pe val și a șterge multitudinea de scenarii apocaliptice cu privire la dispariția acestui tip de organizație, bibliotecarul inovator trebuie să fie atent și să încalce trenduri, să se asocieze cu teorii progresiste, dar și să se alinieze mișcărilor care promovează procesul de inovare în sfera biblioteconomică.

Calitatea inovatorilor de a experimenta activ și repetat este cumva indispensabilă pentru a întregi portretul bibliotecarilor inovatori. Există mai multe căi de a aduce inovarea în instituție. Procedura de rebranding a unui produs sau serviciu de bibliotecă poate fi considerată parte componentă a procesului de inovare. În anul 2011, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a inițiat prima ediție a Festivalului Cărții și Lecturii, patronat de UNESCO prin Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, desigur în parteneriat cu Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Ministerul Educației al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, Societatea Bibliofililor din Moldova, direcțiile/secțiile cultură din teritoriu, organizat în perioada 31 august – 3 septembrie a fiecărui an. În localități, coorganizatorii principali erau administrația publică și biblioteca publică în parteneriat cu instituțiile cele mai implicate în organizarea și promovarea lecturii (școala, instituția preșcolară, casa de cultură ș.a.). Formula aceasta de eveniment național care să integreze obiective prioritare pentru dezvoltare precum ar fi stimularea activităților de promovare a cărții, lecturii, bibliotecii, bibliofiliei, desfășurate în biblioteci, școli, în familii, în comunitate în general, sau rolului bibliotecilor publice în promovarea și orientarea lecturii a funcționat perfect până în 2017.

Misiunea, scopul și obiectivele bibliotecii în comunitate nu s-au schimbat de-a lungul anilor, doar s-a schimbat mediul soci-

al. Progresul a adus o viteză pe care instituțiile o mențin cu greu. Iată aceste circumstanțe au dus la necesitatea revizuirii conceptului Festivalului Cărții și Lecturii și lansarea, în anul 2018, a Programului Național LecturaCentral, care, în fond, păstrează mesajul, dar conține elemente noi ce completează și oferă o imagine nouă produsului final. Rezultatul este altul, și putem vorbi despre calitatea experimentării pe care bibliotecarii fondatori ai acestui program o au și se încadrează și în lista specialiștilor inovatori pentru că știu să se reinventeze.

O altă calitate a inovatorilor despre care se comunică în acest studiu este cea de a face parte dintr-o rețea socială sau profesională. Inovația se limitează în mare parte la ruperea barierelor în modul de gândire. Lidia Kulikovski este printre bibliotecarii care sparg zidurile în mod repetat pe parcursul carierei, dar și, asemenea titanului Atlas, fratele lui Prometeu, care țin Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” în vârtoarea inovațiilor. Caută, prinde idei din domeniul adiacente, le reinventează și le răsfugă în rețeaua municipală. Ca un manager exemplar, este fenomenală în abordarea conceptului inovației în managementul BM. Pentru a determina spectrul de compartimente care pot fi supuse procesului de inovare, trebuie să analizăm practica managerială a instituției, dar și schimbările din management care apar periodic. În urma acestor analize, autoarea prezintă „Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Oportunități. Probleme. Roluri” (1) deduce piramida inovației. O bibliotecă care vrea să fie inovativă trebuie să adopte această piramidă.

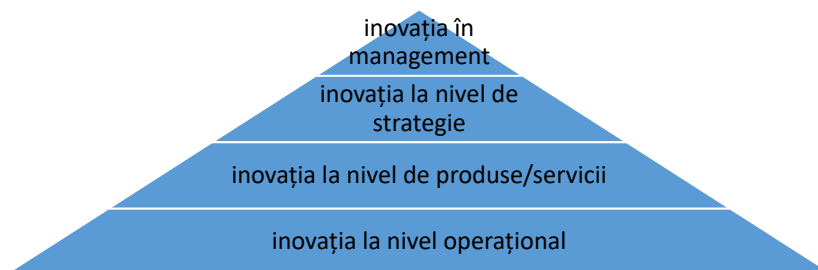

Figura 1. **Piramida inovației**

Atunci când o oarecare bibliotecă va dori să integreze procesul inovativ în activitatea sa, conform acestei piramide are suficient spațiu de creativitate. Observăm că se structurează ordinea componentelor care ar fi prioritare în procesul de inovație. Odată cu inovarea proceselor, procedurilor și echipamentelor, se poate de urmat componenta de nivel de produse și servicii. Inovarea pe toate componentele piramidei ar prezenta o bibliotecă modernă și progresistă. Zilnic, evoluția tehnologiilor oferă pentru biblioteci și bibliotecari noi provocări și accelerează semnificativ ritmul de înnoire strategică a acestora. Devine valoros și important faptul de a crea un mediu motivațional pentru ca angajații să ofere tot ce e mai bun, să fie creativi.

Cum îmbrăcăm lentilele creativității pe nasul angajaților din bibliotecă? Bibliotecarii sunt inovatori și pot să mențină această caracteristică pe linie temporală, dar cu condiția să existe un program de instruire pentru bibliotecarii inovatori, care le-ar pune la îndemână și instrumente în acest sens (2). Creativitatea stă la baza inovației, iar angajații care nu sunt creativi nu pot fi inovatori. Dar dacă creativitatea se cultivă, concluzionăm că fiecare angajat are potențial de creativitate. Pablo Picasso menționa: „Toți copiii se nasc artiști, provocarea e să rămânem artiști pe măsură ce creștem”. E pregătit bibliotecarul să inoveze în bibliotecă sau e încorsetat în practicile trecutului? O soluție ar fi includerea activităților de stimulare a creativității în programul de activitate a fiecărui angajat pentru a-l destinde și a-l dispune la activități inovatoare. Deoarece managementul de vârf decide strategiile și parcursul bibliotecii, APL gestionează financiar și sunt responsabile de buna guvernare. În general, este foarte important ca biblioteca 2.0 să nu fie guvernată cu management 1.0. Dacă să ne referim la spiritul concurențial în biblioteci, care alimentează creativitatea angajaților, atunci ar fi potrivit să fie dezvoltat în conformitate cu tipul instituției, la fel cum în sport se dau lupte conform categoriilor de greutate. Această categorisire

imaginară ar încuraja și stimula creativitatea bibliotecarului ce ar fi canalizată în procesul de inovație și dezvoltare a instituției.

Bibliotecarii dau dovadă de o prezență culturală și de spirit în-nobilator, dar este suficient pentru a trasa direcții orientate către inovația bibliotecii?

Marele Michelangelo era convins că în fiecare bloc de marmură se afla o statuie și e treaba sculptorului să o descopere. Dacă am privi această viziune sub alt aspect și am considera că în spatele la o grămadă de praf sau de particule se ascunde o statuie și particulele pot fi aranjate pentru a forma o statuie? Experții numesc această posibilitate nanotehnologie. Dacă am face un joc de imaginație bazat pe acest silogism și am afirma că din toată frăția bibliotecară din Republica Moldova, fiecare bibliotecar este inovator, atunci putem remarca viitorul și indispensabilitatea instituției infodocumentare.

Lumea se schimbă în jurul nostru, iar biblioteca trebuie să se schimbe din interior. Nu biblioteca este adaptabilă condițiilor noi, dar oamenii din bibliotecă. Pandemia a demonstrat că bibliotecarii pot fi adaptabili. Aceștia se orientează în timp real la cerințe și necesități care vin din partea publicului, creează strategii de dezvoltare care conțin direcții orientate *outside the box* (din afara cutiei) pentru a sclipi în mediile unde sunt prezente. Creativitatea este o calitate care poate fi obținută în urma procesului de instruire și este flacăra care alimentează procesele inovative din cadrul bibliotecilor.

Referințe bibliografice:

1. KULIKOVSKI, Lidia. *Inovația în management ca factor de supraviețuire și schimbare a bibliotecii* [online]. [citat 22 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BMHasdeu/lidia-kulikovski-inovaia-n-management-ca-factor-de-supravieuire-i-schimbare-a-bibliotecii>
2. KULIKOVSKI, Lidia. *Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației* [online]. [citat 22 februarie 2021]. Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/309/304>